

Contribuții la datarea variantei unui tip de inel digital

(Rezumat)

Articolul dezbate problema inelelor cu incizarea pe chatonul lățit a vulturului cu aripile desfăcute. Această variantă de inel digital se cunoaște din 19 morminte ale 14 necropole. E clar că varianta este specifică mai ales zonei Tisei, îndeosebi regiunii Criș–Mureș–Tisa. În afară de această regiune se cunosc numai câteva descoperiri din zona Tisei superioare, din zona Tisei Mijlocii, din bazinul Transilvaniei și din Kisalföld. Pe baza analizei noastre tipocronologice se pare că acest tip de inel s-a folosit în a doua jumătate a sec. al X-lea și până la începutul–mijlocul sec. al XI-lea și pare să argumenteze existența unui drum comercial către Balcani în zona Tisei. Analogiile din zona Gurilor Dunării datează varianta de asemenea pentru și după sfârșitul sec. al X-lea (în Dobrogea se cunoaște numai după 971, de ex. la Păciul lui Soare).

I. Stadiul cercetării

Inelul cu chaton lățit, de secțiune rectangulară și cu reprezentare prin incizare pe chaton a vulturului cu aripile desfăcute este cunoscut din relativ puține morminte din secolul X din spațiul Bazinului Carpatic, și îndeosebi în Banat și Crișana. Acest inel, destul de simplu, a stârnit un interes deosebit din partea specialiștilor. Paradoxal însă, până acum nu a apărut o lucrare dedicată în mod special acestui tip de inel digital descoperit în mormintele din secolul al X-lea în Bazinul Carpatic.¹ Evident că în cadrul acestei lucrări autorul nu poate suplini această lipsă, dar

aceasta nu înseamnă să nu încercăm repertorierea descoperirilor, precum și constatări de ordin cronologic.

În lucrarea sa de mare importanță din 1962, B. SZŐKE a prezentat acest tip de inel ca fiind adus de maghiari și a stabilit perioada lui de folosire în primele două sferturi ale secolului X.² Cs. BÁLINT a avut însă opinii contrare părerii lui B. Szőke, vorbind despre simbolistica creștină a imaginilor de pe chaton, adică a vulturului.³ Această părere a fost însușită și de alți autori, ca de exemplu P. DIACONU – D. VÂLCEANU sau S. A. SOLOVJEV⁴ Tamás KESZI a încercat să combine cele două teorii: acceptă difuziunea comercială dinspre Balcani, dar datează după SZŐKE și anume în prima jumătate / în primele două treimi ale secolului X.⁵ Materialul la care am lucrat cu ocazia publicării necropolei de la Timișoara-Cioreni, mi-a atras atenția în ceea ce privește reanalizarea cronologică a opiniilor despre datarea tipului de inel cu vultur incizat pe chaton.

Analogiile inelului în necropolele din Bazinul Carpatic se concentrează mai ales în zona sudică. Necropolele din care cunoaștem tipuri de inele de acest tip, au fost descoperite în zona Csongrád, Szentes.

II. Descoperirile din Bazinul Carpatic

(vezi Fig. 3)⁶:

1. *Timișoara (Temesvár, Temeschwar)-Cioreni* – mormântul 13: un inel cu chaton cu ornament incizat (un vultur alături de cercei turnați, cu placă de semilună), nasturi de bronz, și un inel cu chaton având incizate cercuri concentrice pe chaton⁷ (Fig. 2.1).

2. *Kiszombor B – mormântul 202*: inelul digital de care ne ocupăm, un cercel tip „ciorchine de struguri”, colier răsucit, un inel digital cu chaton cu stea hexagonală ca ornament.

3. *Kiszombor B – mormântul 396*: un inel cu un vultur incizat pe chaton, fără nici un alt tip de inventar.⁸

4. *Tápé-Malajdok B – mormântul 2*: inel cu chaton în care a fost incizat un vultur, o brățară de sârmă cu secțiune circulară, aplică cu

* *Acta (Siculica)*, 2006/2, T3, Sf. Gheorghe, Sporturilor 8A, RO-520085

** Valea Strâmbă 460, RO-537309, ardarichus9@yahoo.com

pandantiv și două inele digitale în formă de bandă.

5. *Tápé-Malajdok B – mormântul 5*: inel de tipul menționat, fără nici un inventar asociat.⁹

6. *Szentes-Szentlászló – mormântul 63*: inele de păr răsucite, nasture, plăcuțe de bronz, mărgelă, brățară răsucită în fragmente, amnar, cuțit și inelul digital având incizat un vultur în chaton. Defunctul era infantil. (Fig. 2.4)

7. *Szentes-Szentlászló – mormântul 67*: două inele digitale, de tipul care ne interesează, un cerceț de tip „ciorchine de struguri”, două inele de tâmplă simple și un cuțit. Mormântul aparține unei femei. (Fig. 2.5–6)

8. *Szentes-Szentlászló – mormântul 76*: mărgelă, aplice de costum și inelul cu chaton cu reprezentare de vultur incizat, aparține unui copil. (Fig. 2.7)

9. *Szentes-Szentlászló – mormântul 79*: inventarul unui bărbat, este constituit dintr-un inel de tâmplă, un inel deschis cu secțiune circulară și un inel cu chaton cu un vultur incizat.¹⁰ (Fig. 2.8)

10. *Csongrád-Gedahalom*: într-o necropolă de 40 de morminte, din inventarul amestecat cunoaștem și un inel digital cu reprezentare de vultur, împreună cu spadă carolingiană, coliere răsucite, inele de tâmplă.¹¹

11. *Csongrád-Vendelhalom – mormântul 28*: alături de tipul de inel menționat cunoaștem mărgelă de sticlă, fragmente de plăci de bronz, inele de tâmplă simple.¹²

12. Muzeul Național – Belgrad.¹³

13. *Vurpăr (Borberek, Burgberg)*: brățară de sârmă, un colan răsucit împreună cu inelul analizat.

14. *Oradea (Nagyvárad, Großvardein)-Salca („În vii”)* – mormântul 4: mărgelă de lut, cercei turnați în formă de „ciorchină de struguri”, ac de păr, inel digital simplu și deschis.¹⁴ (Fig. 2.3)

15. *Kistokaj – mormântul 18*: patru cercei turnați, două inele de tâmplă simple, un inel digital închis cu secțiune rotundă, inel digital ornamentat cu un vultur incizat pe chaton.¹⁵ (Fig. 2.2)

16. *Tiszafüred-Nagykenderfölkdek*: dintr-un mormânt este cunoscut inel decorat cu vultur.¹⁶

17. *Trnovec nad Váhom (Tornócz)* – m. 246: un inel de chaton, având incizat un vultur.¹⁷

18. *Orosháza-Új Élet Tsz II. üzemegységének központja*.¹⁸

19. *Sárrétudvari-Hizóföld – mormântul 43*.¹⁹

II. Raspândirea în Bazinul Carpatic

(vezi Fig. 3)

Pe baza descoperirilor amintite putem face câteva constatări privind răspândirea acestui tip de inel digital. Astfel, din punct de vedere chorologic, se observă clar o concentrare în zona Tisa-Crișuri-Mureș, pe lângă Tisa. Zece din descoperirile cunoscute de noi apar în această zonă.²⁰ Descoperirea de la Timișoara-Cioreni la rândul lui nu este departe de această zonă, la fel ca și Püspökladány. În alte zone ale Bazinului Carpatic cunoaștem puține descoperiri, din zona Tisei Superioare (Kistokaj), Tisei Mijlocii (Tiszafüred-Nagykenderfölkdek), Câmpiei Mici (Trnovec nad Váhom, Slovacia) și Bazinul Transilvaniei (Vurpăr). Ar putea servi ca un argument pentru ipoteza drumului comercial din secolul X, dar nu este exclusă nici posibilitatea că arată numai stadiul actual al cercetării.

III. Analiza cronologică cu ajutorul materialului arheologic asociat

(vezi și Fig. 1)

Inventarul asociat în mormintele menționate, respectiv poziția mormintelor în necropolele menționate indică un orizont cronologic, care se încadrează doar în a doua jumătate a secolului X. În inventarul asociat din mormintele care au în inventar inelul digital cu simbolul de vultur, cele mai timpurii piese ni se par a fi cercețul cu „ciorchine de struguri”, *granulat și filigranat*, din mormântul 67 de la Szentes-Szentlászló. Totodată, și poziția mormântului poate indica o înmormântare mai timpurie, deoarece mormântul era situat în grupul, din care cunoaștem și înmormântare cu resturile calului. Analogiile din Bazinul Carpatic ale acestui tip de cerceț indică de asemenea o datare mai timpurie.

Un alt inventar asociat, care este datat la fel ca destul de timpuriu, este *aplica de costum* (Szentcs-Szentlászló – m. 76). Regretatul cercetător maghiar, A. KISS datează aceste tipuri de piese în primele două sferturi ale secolului X.²¹

Celelalte tipuri de piese indică a doua jumătate a secolului X, sau sunt caracteristice pentru perioade cronologice mai mari.

Brățările de sârmă cu secțiune circulară, după analizele realizate, se pare că au fost folosite între 930–1000/1050.²² Din contră, L. RÉVÉSZ consideră că aceste tipuri de brățări pot fi observate încă din mormintele primei generații.²³ După părerea noastră, aceste date nu sunt consistente, și nici argumentarea lor nu este foarte solidă. Aceste tipuri de brățări sunt piese caracteristice pentru al doilea sfert al secolului X (nu apar împreună cu piesele primei generații), continuând să fie folosite în decursul secolului următor, chiar și în secolul XI.²⁴

Inelele digitale în formă de bandă (Tápé-Malajdok „B” – m. 2) pot fi date pe perioade cronologice mai lungi. Apar în necropolele avară târzii (Nové Zámky, Cikó, Abony, Lébény),²⁵ dar și la începutul secolului X, continuând să fie folosite de-a lungul secolului X, chiar și în secolul XI.²⁶ *Inelele de sârmă cu secțiune rotundă* apar la rândul lor încă în necropolele primei jumătăți a secolului X, dar sunt frecvente până în secolul XII.²⁷

Colierele răsucite (Kiszombor – m. 202, Püspökladány-Hizófold, Vurpár) coboară datarea în a doua jumătate a secolului X. În general, este acceptată datarea lor pentru a doua jumătate a secolului X,²⁸ deși în ultima perioadă s-a lansat și ipoteza ca aceste piese puteau să fi fost folosite din al doilea sfert al secolului X.²⁹ În orice caz, începutul folosirii acestor piese nu prea se poate urca mai mult de mijlocul veacului.

Culturii materiale din cea de-a doua jumătate a secolului X aparțin și diferitele *inele digitale cu chaton* (Kiszombor – m. 202, Timișoara-Ciorenii – m. 13), piese declarate specifice culturii „Bjelo-Brdo”.³⁰ Celei de-a doua jumătăți a secolului aparțin *aplicile cu pandantiv* (Tápé-Malajdok – m. 2),³¹ *brățările răsucite* (Szentcs-

Szentlászló – m. 63),³² spade carolingiene (Csongrád-Gedahalom),³³ cercei turnați cu placă de semilună (Timișoara-Ciorenii – m. 13),³⁴ cercei în formă de „ciorchine de struguri”, turnați (Oradea-Salca – m. 4),³⁵ cercei turnați cu patru butonașe (Kistokaj – m. 18).³⁶ Alte piese ca cuțitul, amnarul, năsturașe, mărgelile, inele de tâmplă simple, ac de păr (Csongrád-Vendelhalom – m. 28, Oradea-Salca – m. 4, Szentcs-Szentlászló – m. 63, Timișoara-Ciorenii – m. 13, etc.) au fost folosite de-a lungul secolelor X–XI.

Am comite însă o greșeală de nepermis dacă nu am menționa și piesele, care datează aceste tipuri de inel în secolul XI. Este vorba de *inelele de tâmplă răsucite* (Szentcs-Szentlászló – m. 63).³⁷ Acest tip de piesă și-a făcut debutul în Bazinul Carpatic la începutul secolului XI.³⁸

Piese asociate pot fi grupate în consecință astfel:

1. Piese care au o perioadă lungă de folosire (secolele X–XI): cuțitul, amnarul, năsturașe, mărgelile, inele de tâmplă simple, ac de păr, brățara de sârmă, colierele răsucite, inelele digitale în formă de bandă și de sârmă.

2. Piese care au o perioadă mai scurtă de folosire sau din cauza ritualului le putem data pentru perioade mai scurte: cercei în formă de „ciorchine de struguri”, turnați, cercei turnați cu patru butonașe, spade carolingiene.

Pe baza constatărilor de mai sus și a urmării tipocronologiei pieselor asociate în mormintele, care conțineau inelul digital cu ornamentul de vultur incizat, am ajuns la câteva constatări cronologice, care se deosebesc de cele ale lui B. SZÓKE și T. KESZI:

1. Mormintele care conțin inelele digitale se asociază cu un set de piese, care nu pot fi date deloc în prima jumătate a secolului X.

2. Cea mai mare parte a necropolelor în care sunt cunoscute aceste morminte se datează de asemenea în/din a doua jumătate a secolului al X-lea.

3. Așa cum a reieșit din analiza anterioară, cea mai mare parte a inventarului asociat descoperit în morminte se poate data în a doua jumătate a secolului X.

4. Totodată, în cea mai mare parte din aceste morminte lipsesc piesele clasice ale secolului XI. Astfel, în afară de inelele de tâmplă răscuite, nu cunoaștem inele de tâmplă cu capătul în formă de S sau monede arpadiene, inventarul clasic al primului veac creștin al regatului ungar.

Necunoscând nici un mormânt al cărui inventar să aibă specificitățile primei jumătăți a secolului X, dar nici ale secolului XI, credem că acest tip de inel digital s-a răspândit în Bazinul Carpatic de la mijlocul secolului, fiind folosit până la începutul secolului XI. Pe baza acestor constatări putem spune că acest tip de inel digital are o scară cronologică relativ strânsă, spre deosebire de alte tipuri sau categorii de podoabe de caracter și atribuții feminine sau masculine (gender attributes).

Note

1. Trebuie să amintim doar o lucrare de licență a Catedrei de Arheologie de la Budapesta, al cărei autor a fost Tamás KESZI. Din păcate nu am avut acces la această lucrare până la ora actuală.
2. SZÓKE B., **A honfoglaló és kora Árpád-kori magyarság régészeti emlékei**. *Rég. Tan.* 1. Bp., 1962, 64.
3. BÁLINT Cs., **A magyarság és az ún. Bjelo-Brdo-i kultúra**. (*Die Ungarn und die sogenannte Bielo-Brdo kultur*). *Cumania*, 4, 1976, 249.
4. DIACONU, P. – VĂLCEANU, D., **Păciunil lui Soare – cetate bizantină**. București, 1972, 147.; SOLOVJEV, A. V., **Les emblems heraldiques de Byzance et de le slaves**. *Seminarium KONDAKOVianum*, 7, 1935, 125–126, 129–130.
5. KESZI T., **10. századi lemezgyűrűk pajzs alakúan készülődő fejfel, pentagramma és madár ábrázolással**. In: **A népvándorláskor fiatal kutatóinak 8. találkozájának előadásai**. (Szerk.: S. PERÉMI Á.), Veszprém, 1999, 133–148.
6. Evident, suntem conșinși că lista prezentată nu reprezintă totalitatea descoperirilor, dar ne oferă totuși o bază de date solidă pentru concluziile finale privind reperele cronologice ale piesei în discuție.
7. RĂDULESCU, A. – GÁLL, E., **Ein landnahmezeitlichen Gräberfeld in Temesvár (Timișoara)-Csőkaerdő (Romania)**. *Acta ArchHung.*, 2001, Abb. 11, 14.
8. SZÓKE B., op. cit., 64.
9. SZÉLL M., **Elpusztult falvak. X–XVII. századbeli régészeti leletek Csongrád vármegye területén. (Vernichtete Dörfer und Funde aus den X–XVII. Jahrhunderten in Kom. Csongrád)**. *Dolgozatok*, 19, 1943, 176–179.
10. SZÉLL M., **XI. századi temető Szentés környékén. (Les cemeteries du XIème siècle aux environs de Szentés)**. *Fol.Arch.*, 3–4, 1941, 238, 241; Tab. V.A. 7–19, V.B. 11–18, VI.B. 1–13, VII.A. 3–5.
11. PÁRDUZ M., 1945: **Csongrádi leletek (Funde aus Csongrád)**. 1, 1944–1945, 137–148.
12. PÁRDUZ M. – TARY L., **Csongrád-vendelhalmi honfoglalás kori lelet (Les trouvailles de Csongrád-Vendelhalom de l'epoque de la conquete du pays hongrois)**. *Fol.Arch.*, 1–2, 1939, 190.

13. BÁLINT, Cs., **Südungarn im 10. Jahrhundert**. *Studia Arch.* Bp., 1991, 126.
14. DUMITRAȘCU, S., **Podoabe și piese de îmbrăcăminte din mileniul I**, *Crisia*, 13, 1983, Tab. XXXIV.1.
15. K. VÉGH K., **A kistokaji honfoglalás kori temető (Bestattungsort aus der Zeit der Landnahme in Kistokaj)**. *HOMÉ*, 30–31, 1993, Tab. 9. 1–5.
16. K.K., **A honfoglaló magyarság. Kiállítási katalógus**. Coord.: FODOR István, Budapest, 1996, 290.
17. TOCIK, A., **Flachgräberfelder in der Südwestslovakiei**. *Slov. Arch.*, 19, 1971, 135–276.
18. OLASZ E., **Leletmentő ásások Orosháza környékén. Bronzkori telep és Árpád-kori temető Orosháza határában**. In: **Szántó Kovács Múzeum Évkönyve**, Orosháza, 1959, 2–4.; BÓNA I. – DIENES I. – KOVALOVSKZI J. – MÓCSY A., **Orosháza és környéke a római kortól a magyar középkor végéig**. I. kötet, Orosháza, 1965, 160.
19. M. NEPPER I., **Hajdú-Bihar megye 10–11. századi sírleletei**. 2. rész, 2002, Tab. 238. 10.
20. Csongrád, Kiszombor, Szentés.
21. KISS, A., **Beigaben von zwei Frauengräbern der ungarischen Landnahmezeit (Almásfüzitő, Bugyi)**. *Alba Regia*, 23, 1987, 128.
22. SZABÓ J. Gy., **Árpád-kori telep és temetője Sarud határában**. IV.: **A sírok relatív és abszolút kronológiája. A temető jellege. (Árpádenzeitliche Siedlung und Friedhof in der Gemarkung von Sarud. IV.)**, EMÉ, 16–17, 1978–79, 65.
23. RÉVÉSZ L., **A karosi honfoglalás kori temető. Régészeti adatok a Felső-Tisza vidék X. századi történetéhez. (Die Gräberfelder von Karos aus der Landnahmezeit. Archäologische Angaben zur Geschichte des oberen Theilgebietes im 10. Jahrhundert)**. Miskolc, 1996, 90–91.
24. De exemplu necropolele de la Moldovenești, Hunedoara, Cluj-Mănăștur, necropole care se datează în secolul XI.
25. CILINSKÁ, Z., **Slawisch-awarisch Gräberfeld in Nové Zámky**. *Arch. Slovaca Fontes*, VII, 1966, 157.
26. SZÓKE B., op. cit., 63.; SZÓKE B. M. – VÁNDOR L., **Pusztaszentlászló Árpád-kori temetője**. *Fontes Archaeologici Hungariae*, Budapest, 1987, 68.
27. La Karos mormântul 20 din necropola II, care le avea ca inventar, a apărut în grupul de morminte, pe care o putem încadra în prima jumătate a secolului al X-lea. Lit.: RÉVÉSZ L., **A karosi...**, 93.
28. SZÓKE B., op. cit., 92–94.; GIESLER, J., **Untersuchungen zur Chronologie der Bjelo-Brdo. (Ein Beitrag zur Archologie des 10. und 11. Jahrhunderts im Karpatenbecken)**. *Præhistorische Zeitschrift*, 56, 1981, 116–120. Taf. 53.; KISS, A., **Studien zur Archologie der Ungarn im 10. und 11. Jahrhundert. Die Bayern und ihre Nachbar**. Österreichisches Akademie der Wissenschaften, Wien, 1985. 307–313.
29. Pe baza descoperirilor de la Karos, Kisdobra și Tiszatardos L. RÉVÉSZ susține că colierele răscuite din două fire erau folosite din al doilea sfert al secolului. Lit.: RÉVÉSZ L., **A karosi...**, 92.; DÓKUS Gy., **Árpád-kori sírleletek Zemplén vármegyében (Árpádenzeitliche Grabfunde im Komitat Zemplén)**. *Arch.Ért.*, 20, 1900, 60–61.
30. BÁLINT, Cs., op. cit., 229.
31. Datarea acestor piese a fost stabilită pentru al doilea sfert al secolului X, producția lor mergând probabil până la începutul secolului al XI-lea. Lit.: MESTERHÁZY K., **Felső-Tisza-vidéki ötvösműhely és a honfoglalás kori emlékek időrendje**. *Agria*, 25–26, 1989–90, 249–250.; SZÓKE B., op. cit., 21; RÉVÉSZ L., **Szemponok a honfoglalás kori leletanyag időrendjének meghatározásához a keleti párhuzamok alapján (Geschichtspunkte zur Bestimmung der Chronologie der landnahmezeitlichen Funde auf Grund der östlichen Analogien)**. *MFME-Stud.Arch.*, 4, 1998, 524.
32. După părerea lui B. SZÓKE, sunt folosite de la jumătatea secolului X până la începutul secolului XI, iar cercetările lui J. Gy. SZABÓ au reliefat folosirea exemplarelor mai groase și în secolul XI. Săpăturile din ultima perioadă (Szabolcs-PETŐFI utca) subliniază observațiile lui SZABÓ.

Lit.: SZÓKE B., op. cit., 95.; SZABÓ J. Gy., op. cit., 64–67.; KOVÁCS, L., *Das früharpadenzeitliche Gräberfeld von Szabolcs*. VAH, VI, Budapest, 1994, 20, 116, Abb. 3. 14.2.

33. KOVÁCS L., *Szablya-kard fegyverváltás. A kétélű kardos 10–11. századi magyar sárok keletkezéséhez. (Säbel-Schwert Waffenwechsel. Zur Datierung der ungarischen Gräber mit zweischneidigen Schwertern im 10–11. Jh.)*. Arch. Ért., 117, 1990, 39–49.

34. MESTERHÁZY K., *Bizánci és balkáni tárgyak a 10–11. századi magyar sírleteleken II. (Gegenstände byzantinischen und balkanischen Ursprunges in den ungarischen Gräberfeldern des 10–11. Jh.)*. Fol. Arch., 42, 1991, 145.

35. MESTERHÁZY K., *Bizánci és balkáni tárgyak...*, 152–154.

36. MESTERHÁZY K., *Bizánci és balkáni tárgyak...*, 146–152.

37. SZÓKE B., op. cit., 95.

38. SZÓKE B., op. cit., 97.

(Majuscularea numelor de familie s-a făcut din considerente redactionale, la nivel de volum. **Red.**)

Adalékok egy gyűrűtípus variánsának koradatolásához

(Kivonat)

A cikk egy olyan fejesgyűrű típus változatáról értekezik, amelynek a szélesített fejét vésett sas minta díszíti. A főleg a Kárpát-medence déli részeiről ismert lelet 14 lelőhely 19 sírjából ismert. Egyértelmű, hogy ez a típusváltozat főleg a Tisza-menti lelőhelyekről került elő, elsősorban a Körös–Maros–Tisza által körülhatárolt régióból. Más lelőhelyről csak néhány lelet ismert: a Felső-Tisza-vidékről, a Középső-Tisza-vidékről, valamint az Erdélyi-medencéből és Kisalföldről. Tipokronológiai elemzésünk alapján úgy tűnik, hogy ez a gyűrűtípus változat a 10. század második felétől a 11. század elejéig-közepéig volt használatban, és valószínűleg a Tisza-menti balkáni kereskedelmi útról tanúsodik. Az Al-Duna-vidék párhuzamai is egyértelműen a 10. század végétől keletkeztek ezt a gyűrűtípus változatot (Dobrudszában csak 971 után: Păciul lui Soare például).

Contributions Concerning the Dating of a Type of Ring

(Abstract)

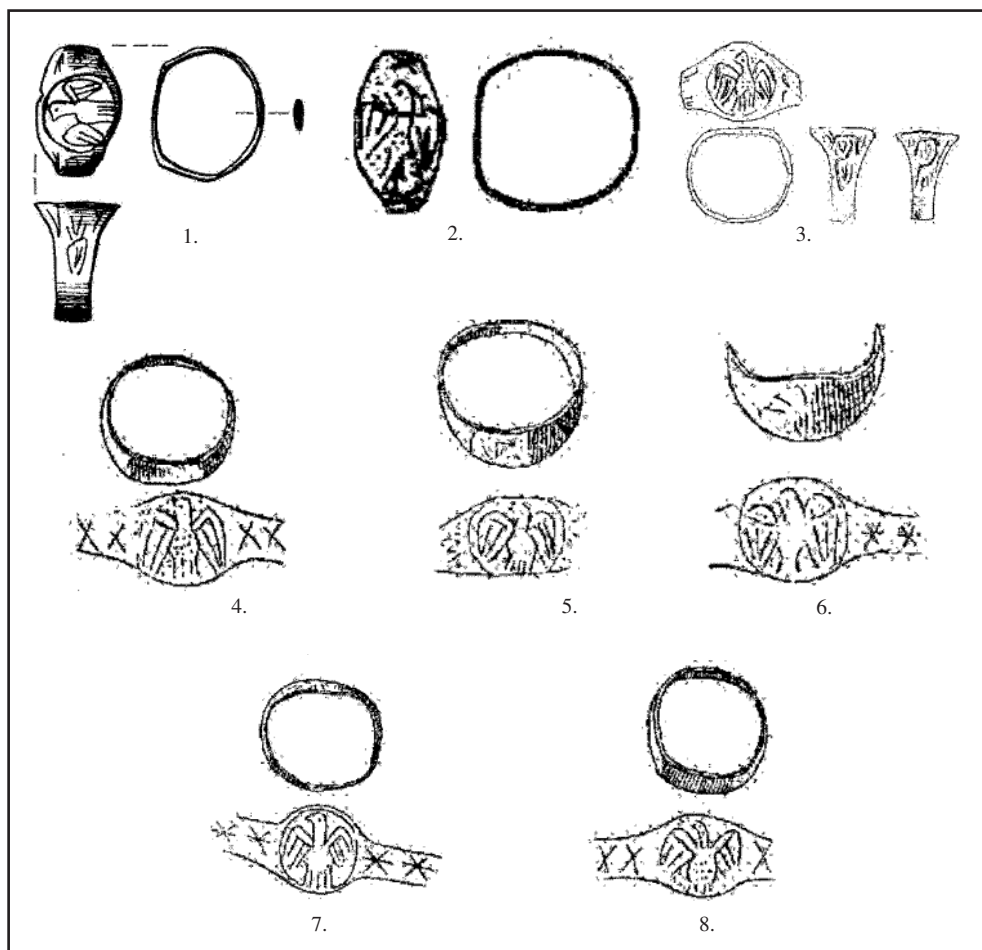
In the article we want to present an important find, a fingerring variant type, which was decorated on the head with an eagle. This fingerring variant type is known from the southern part of the Carpathian Basin and was discovered in 14 sites, in 19 graves. Geographical evidence does not indicate clearly, whether these fingerrings primarily and in large quantities come from the sites beside the river Tisa, and within this mainly from the Tisa-Maros-Körös region. In other regions/territories only a few varieties can be found. For example in the Upper Tisa region there is only a single sample. There is only a single sample in the Middle Tisa region too. There is one fingerring discovered in the Transylvanian Basin and one in Kisalföld (region). On the tyochronological analysis evidence in our study, we can say that this fingerring variant type was worn from the second half of the 10th century to the first half of the next century. Perhaps these finds prove the existence of an old commercial way along the Tisa to the Balkan. In the lower Danube the same fingerring variant type was dated from the same period (for example in Dobrudja after the 971: Păciul lui Soare), similarly to the fingerrings in the Carpathian Basin.

Descoperirile	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1. Szentcs-Szentlászló - m. 63	•	•	•	•	•	•	•																
2. Szentcs-Szentlászló - m. 67							•	•	•														
3. Szentcs-Szentlászló - m. 76				•						•													
4. Szentcs-Szentlászló - m.79									•		•												
5. Tápé-Malajdok B-m. 2												•	•	•									
6. Tápé-Malajdok B - m. 5																							
7. Csongrád-Vendelhalom - m.				•					•						•								
8. Kiszombor B - m. 202								•								•	•						
9. Kiszombor B - m. 396																							
10. Csongrád-Gedahalom								•								•		•					
11. Oradea-Salca - m. 4																			•	•			
12. Timișoara-Cioreni - m.13		•																			•	•	
13. Kistokaj-mormântul 18																							•
14. Tiszafüred-Nagykenderföldek																							
15. Tmovec nad Váhom - m. 246																							
16. Vurpâr												•				•							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

1. Inele de păr răsucite	14. Inele digitale în formă de bandă
2. Nasture	15. Plăcuțe de bronz
3. Aplici	16. Colier răsucit
4. Mărgele	17. Inel digital cu chaton cu ornament o stea hexagonală
5. Brățară răsucită în fragmente	18. Spadă carolingiană, coliere răsucite, inele de tâmplă
6. Amnar	19. Cercei în formă de „ciorchine de struguri”, turnați
7. Cușit	20. Ac de păr
8. Cercele de tip „ciorchine de struguri”	21. Cercei turnați cu placă de semilună
9. Inele de tâmplă simple	22. Inel cu chaton cu cercuri incizate concentrice pe chaton
10. Aplice de costum	23. Cercei turnați cu patru butonașe
11. Inel deschis cu secțiune circulară	
12. Brățară de sârmă cu secțiune circulară	
13. Aplică cu pandantiv	

1. Timișoara-Cioreni, mormântul 13
2. Kistokaj, mormântul 18
3. Oradea-Salca, mormântul 4
4. Szentes-Szentlászló, mormântul 63
5. Szentes-Szentlászló, mormântul 67
6. Szentes-Szentlászló, mormântul 67
7. Szentes-Szentlászló, mormântul 76
8. Szentes-Szentlászló, mormântul 79

Figura 2 Descoperiri de inele digitale cu chaton cu incizare de vultur

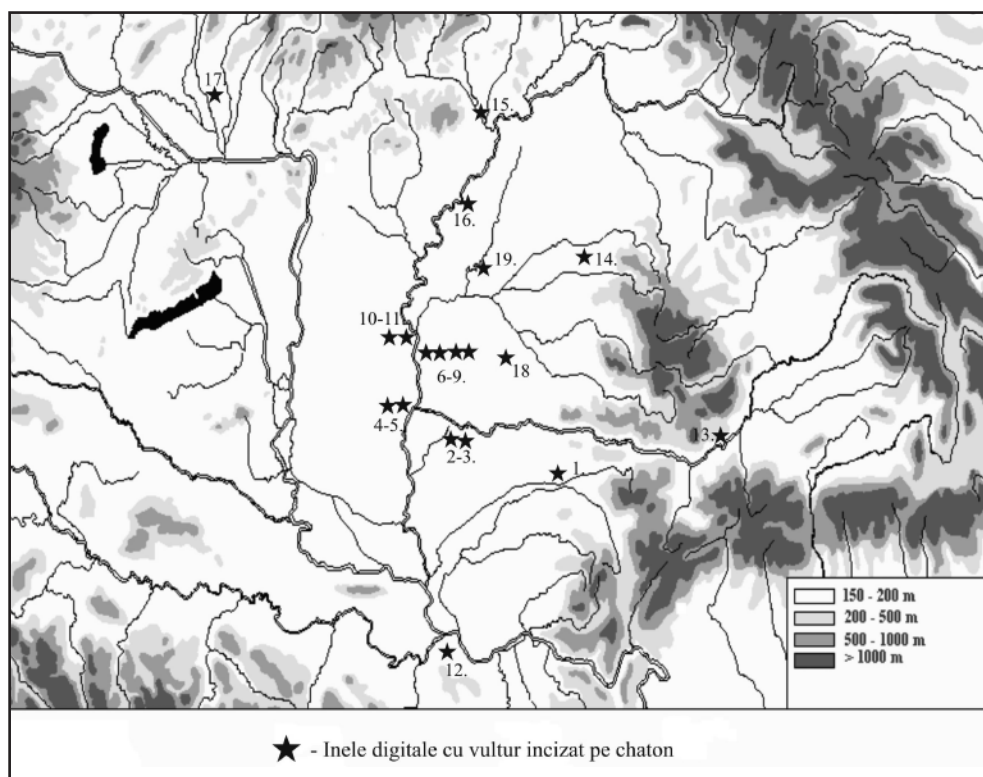

Figura 3 Inele digitale cu vultur incizat pe chaton în Bazinul Carpatic

